

УДК 343.35(477)

Світлана СОРОКА

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри міжнародного та кримінального права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
Svitlana.o.soroka@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9351-4531

КОРУПЦІЯ ЯК НЕГАТИВНЕ ЯВИЩЕ СУСПІЛЬСТВА

<http://doi.org/10.23939/law2025.46.294>

© Сорока С., 2025

У статті розглянуто феномен корупції як негативне явище суспільств. Відзначено, що корупція як соціальне явище виникла дуже давно, не минаючи жодної країни, і завжди розглядалася як зло, від якого треба позбутися і якому треба протидіяти. Акцентовано, що коли ми даємо визначення сутності корупції, важливо розуміти, що її не можна звести лише до окремого конкретного правопорушення. Корупція передусім є соціальним явищем, що зумовлене суспільними чинниками та підпорядковується певним соціальним закономірностям. Вона чинить деструктивний вплив на соціальний розвиток. Корупція існує в суспільстві і як результат функціонування всієї системи суспільних відносин проникає в різні сфери суспільного життя, спотворює особистісні стосунки та соціальні цінності, порушує звичний порядок у суспільстві, що призводить до руйнації органів державної влади. Розкриваючи це явище, висвітлено поняття корупції за словниками, а також різні погляди дослідників. Саме тому було досліджено погляди видатних соціологів М. Вебера та Е. Дюркгайма, теорії яких надають важливі підходи для розуміння цього явища. Розглянуто економічний аспект корупції і зазначено, що як теоретичні, так й емпіричні дослідження науковців дають висновки, що корупція негативно впливає на темпи економічного зростання. Проаналізовано звіти Transparency International, неурядової організації, яка працює над протидією корупції та вивчає її рівень у різних країнах світу і щорічно використовує показник: Індекс сприйняття корупції (англ. Corruption Perceptions Index, CPI) для всіх країн світу. Найменш корумпованими державами є Фінляндія, Данія, Швеція, Нова Зеландія, в цих країнах найбільше розвинений державний сектор із великою часткою податкових надходжень, а також державних витрат у структуру ВВП. Чим вищий Індекс сприйняття корупції, тим кращий світовий антикорупційний рейтинг. Відповідно до цього дослідження щодо Індeksu сприйняття корупції за 2024 рік, Україна отримала 35 балів зі 100 можливих і посіла 105 місце. Як вбачається, в Україні Індекс сприйняття корупції досить низький. Також проаналізовано погляди науковців юридичної наукової літератури, які здебільшого визнають корупційні дії протиправними у світовій практиці, проте єдиного визначення поняття корупції немає. Зазначено, що в юриспруденції існує кримінально-правова парадигма, що розглядає корупцію як незаконне та нелегальне явище, яке завдає шкоди суспільству

в соціальному, політичному та економічному розвитку держави, яке охоплює широке коло протиправних діянь, пов'язаних із зловживанням владою для отримання матеріальної вигоди, що локалізоване поза правовим порядком, та відповідно потребує невідкладної та рішучої протидії. Проаналізовано поняття корупції, подане в Конвенції ООН проти корупції, також у Законі України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р. Констатовано, що кримінологи виділяють корупцію як окремий вид злочинної діяльності, а саме – корупційна злочинність, яка нерозривно пов'язана з іншими негативними явищами та процесами в різних сферах життя суспільства: політичній, економічній, морально-етичній, духовній.

Зроблено висновок, що корупція є глобальним соціальним явищем, що становить серйозну загрозу для урядів і політиків у всьому світі, незалежно від рівня економічного розвитку країн. Вона відображена у всіх сферах життя суспільства: соціальній, політичній, економічній, правовій, тому всебічне розуміння сутності, походження та функціонування корупційних процесів є ключовим для формування дієвих підходів у розробці і реалізації ефективної антикорупційної політики.

Ключові слова: корупція, державна влада, суспільство, соціальний, політичний, економічний розвиток держави, антикорупційна політика.

Постановка проблеми. Сьогодні наша держава взяла курс на євроінтеграцію, проте, щоб цей процес пройшов успішно, Україна повинна здійснити конкретні кроки, зокрема у сфері протидії корупції. Корупція – це явище, яке уповільнює як міжнародний, так і національний економічний розвиток. Ця проблема характерна не лише для країн із низьким рівнем розвитку чи політичною нестабільністю; вони також наявні в найрозвиненіших демократичних економіках світу. Корупція стала однією з найпоширеніших та найвідоміших рис XXI століття. На сучасному етапі державотворення в Україні протидія корупції є однією з найактуальніших та першочергових задач. Корупція в усіх її проявах негативно впливає на процес правового регулювання, а отже, позначається на всіх аспектах суспільного життя, зокрема економіці, політиці та управлінні. Рівень ефективності боротьби з корупцією безпосередньо залежить від того, як саме трактують це явище. Лише адекватне розуміння і точне тлумачення сутності корупції дає змогу правильно обрати способи її подолання, тому з огляду на сучасні виклики, обрана тема дослідження набуває особливої важливості і своєчасності.

Аналіз дослідження проблеми. Значний внесок в аналіз відповідних аспектів корупції зробили зарубіжні і вітчизняні науковці: О. Дудоров, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Д. Костенко, О. Костенко, М. Мельник, Е. Невмержицький, С. Роуз-Аккерман, М. Хавронюк та ін.

Метою статті є дослідження корупції як негативного явища суспільства.

Виклад основного матеріалу. Корупція як соціальне явище виникла дуже давно, не минаючи жодної країни й у всі часи розглядалася як зло, від якого треба позбутися і якому треба протидіяти. Як зазначає Ф. Люїс, корупція – це явище, що виникло майже одночасно із самим суспільством. Час від часу ті, хто страждає від неї, стають до боротьби, бажаючи покінчити з нею [1]. Проте коли ми даємо визначення сутності корупції, важливо розуміти, що її не можна звести лише до окремого конкретного правопорушення. Корупція передусім є соціальним явищем, що зумовлене суспільними чинниками та підпорядковується певним соціальним закономірностям. Вона чинить деструктивний вплив на соціальний розвиток. Корупція існує в суспільстві та як результат функціонування всієї системи суспільних відносин проникає в різні сфери суспільного життя, спотворює особистісні стосунки та соціальні цінності, порушує звичний порядок у суспільстві, що призводить до руйнації органів державної влади. Також, досліджуючи це явище, треба розкрити поняття корупції, це поняття тлумачиться в словниках, воно надається науковцями, міститься в нормативно-правових актах.

Слово “корупція” має латинське походження й утворене від слів “correi” та “rumpere”. Перше означає спільну участь кількох осіб з одного боку у певній справі, друге – порушувати, ламати, завдавати шкоди або скасовувати.

В подальшому сформувалось окреме поняття – *corrupture*, що означає участь у діяльності двох і більше осіб, метою яких є пошкодження процесу управління справами в державі.

Так, новий Тлумачний словник української мови визначає корупцію як підкупність, продажність урядовців і громадських діячів [2, с. 901].

В Юридичному словнику корупцію визначено як форму зловживання владою, яка пов’язана з підкупом посадових осіб, та як процес, пов’язаний із використанням посадовою особою своїх повноважень з метою особистого збагачення, використовуючи підкуп та дачу хабарів [3, с. 220].

Враховуючи, що корупцію досліджували в різні епохи, її зараховують до складних, багатограних понять, до розкриття сутнісного змісту яких дослідники підходять з різних точок наукових інтересів та позицій. Саме тому корупцію вивчали і вивчають науковці та дослідники різних галузей науки: соціології, політології, юриспруденції, економіки, історії.

У процесі розгляду феномену корупції як негативного соціального явища потрібно розкрити його соціальний аспект. Так, Е. Дюркгейм під час дослідження корупції вважав, що вона є явищем соціальної аномалії, яке охоплює зниження авторитету суспільних інститутів, демонструє неефективність чинних соціальних норм, а також втрату довіри індивіда до інституційного порядку. У такому контексті корупція постає як паразитарне утворення, що експлуатує недоліки правової, політичної та економічної систем з метою проникнення і закріплення в усіх сферах національного розвитку. До корупційних дій можуть бути залучені не лише окремі особи, але й цілі соціальні групи, які, використовуючи свій соціальний статус, прагнуть отримати незаконну вигоду та побудувати систему, здатну підкорити інші підсистеми задля встановлення контролюваної монополії [4, с. 109].

У своїх дослідженнях М. Вебер акцентує увагу на об’єктивному значенні соціальної дії в контексті суспільного життя. На його думку, поведінка індивідів, позбавлена суб’єктивної мотивації, відповідає певним типам соціальних дій, де засоби узгоджені з поставленими. Науковець виділяв чотири основні типи соціальних дій: 1) цілераціональна, що передбачає узгодженість між поставленою метою та засобами її досягнення; 2) ціннісно-раціональна, де перевагою є цінності, заради яких і вчиняються певні дії; 3) афективна, що ґрунтується на емоційному сприйнятті людини; 4) традиційна, що заснована на усталених звичаях і традиціях [4, с. 109]. Отже, можна зазначити, що виділені автором подібні типи соціальної поведінки є характерними для інтерпретації корупції як соціального явища та системи конкретних практичних дій.

Розглядаючи економічний аспект корупції, доцільно зазначити, що американські науковці С. Роуз-Аккерман та М. Олсон розкривають економічний підхід до вивчення корупції і вважають корупцію як різновид соціального обміну, що виникає внаслідок надмірного державного втручання в економічні процеси [4, с. 110]. Доцільно зазначити, що як теоретичні, і так емпіричні дослідження інших науковців дають подібні висновки – корупція негативно впливає на темпи економічного зростання. Сьогодні проводяться дослідження впливу корупції на параметри економічного зростання – це оцінка впливу корупції на величину інвестицій, індекс політичної стабільності, показники розвитку людського капіталу й ін. Transparency International, неурядова організація, яка працює над протидією корупції та вивчає її рівень у різних країнах світу, а також формулює поняття корупції. Отже, вони вважають, що корупція – це поведінка представника державного сектору, зокрема держслужбовців і політиків, спрямована на незаконне й неправомірне особисте збагачення або збагачення їхніх близьких шляхом зловживання наданими їм владними повноваженнями. Оцінюючи вплив корупції на ВВП, Transparency International з 1995 року щорічно використовує показник: Індекс сприйняття корупції (англ. Corruption Perceptions Index, CPI) для всіх країн світу. Найменш корумпованими державами є Фінляндія, Данія, Швеція, Нова Зеландія, в цих країнах найбільше розвинений державний сектор з великою часткою податкових надходжень, а також державних витрат у структуру ВВП. Чим вищий

Індекс сприйняття корупції, тим кращий світовий антикорупційний рейтинг. Відповідно до цього дослідження щодо Індeksu сприйняття корупції, за 2023 рік Україна отримала 36 балів зі 100 можливих і посідала 104 місце [5]; за 2024 рік Україна отримала 35 балів зі 100 можливих і посіла 105 місце [6]. Тож в Україні Індекс сприйняття корупції достатньо низький. Найкорумпованішими країнами в світі є Північна Корея та Самалі. Світовий банк, оцінюючи збитки від корупції, щороку у світі зазначає, що вони становлять 1 трлн дол. США, і це є великий економічний тягар [7]. Щорічні втрати країн Європейського Союзу від корупції становлять 323 млрд євро [8]. Щодо України, то сьогодні більше половини населення виявляє схильність до вчинення корупційних правопорушень у випадках, коли така поведінка, на їхню думку, може посприяти розв'язанню особистих або побутових проблем. Це свідчить про глибоко вкорінену толерантність до корупції в суспільній свідомості та про те, що значна частина громадян сприймає її не як порушення норм права, а як інструмент досягнення прагматичних цілей у складних життєвих обставинах. Такий стан речей ускладнює процес подолання корупції та потребує не лише посилення законодавчого контролю, а й зміни ціннісних орієнтирів у суспільстві.

Юридична наукова література здебільшого визнає корупційні дії протиправними у світовій практиці і серед науковців є різні погляди щодо визначення цього поняття. К. Рудий зазначає, що корупція в Україні є складним соціальним явищем, яке негативно впливає на всі аспекти політичного та соціально-економічного розвитку суспільства і держави. Вона становить загрозу демократії, правам людини та реалізації принципу верховенства права. Корупція підриває соціальну справедливість, легітимність публічних інститутів, добробут громадян і завдає шкоди соціальному прогресу та національній безпеці [9, с. 69]. Д. Костенко визначає корупцію як багатогранне соціальне явище, що негативно впливає на політичний та соціально-економічний розвиток суспільства і держави. Він підкреслює, що корупція передбачає скоєння протиправних вчинків і є зловживанням владою або службовим становищем задля отримання певної вигоди, що включає здійснення незаконної діяльності [10]. Е. Невмержицький розглядає корупцію як соціально небезпечне явище, що проявляється у зловживанні службовим становищем посадовцями органів влади, управління, державних і недержавних підприємств, організацій, установ, політичних партій, громадських об'єднань. Ці дії спрямовані на задоволення особистих, групових, а також корпоративних інтересів, суперечать інтересам суспільства та держави. І виражаються у системі негативних поглядів, настанов і вчинків [11, с. 62]. В. Борисов зазначає, що поняття “корупція” у кримінальному праві передусім характеризує дії службових осіб, які зловживають владою або службовим становищем з метою незаконного збагачення [12, с. 53]. Тут важливо зазначити, що в юриспруденції існує кримінально-правова парадигма, яка розглядає корупцію як незаконне та нелегальне явище, що завдає шкоди суспільству в соціальному, політичному та економічному розвитку держави, яке охоплює широке коло протиправних діянь, пов'язаних із зловживанням владою для отримання матеріальної вигоди, яке локалізоване поза правовим порядком та відповідно потребує невідкладної та рішучої протидії.

Розглядаючи корупцію в правовому аспекті, не можна оминати її поняття, надане в Конвенції ООН проти корупції, де зазначається, що корупція породжує проблеми і загрози для стабільності та безпеки суспільства, а також підриває не тільки демократичні інститути й цінності, а також етичні норми, справедливість, завдає шкоди сталому розвитку і засаді верховенства права [13]. А Закон України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р. визначає, що корупція – це використання спеціально уповноваженою особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди спеціально уповноваженій особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [14]. Проте ні КУпАП, ні КК України, передбачаючи відповідальність за корупційні правопорушення, поняття корупції не подають.

Кримінологи розглядають корупцію як самостійний різновид злочинної активності, а саме – корупційна злочинність, яка нерозривно пов'язана з іншими деструктивними явищами та проце-

сами в економічній, політичній, морально-етичній сферах суспільного життя та ін. Як зазначає Р. Веприцький, корупція поступово набуває політичного характеру. Її значний криміногенний потенціал усе частіше пов'язується з функціонуванням державного апарату та таким суспільно-шкідливим явищем, як політична корупція [15, с. 50]. О. Литвинов підкреслює, що криміналізація політичної сфери через корупцію охоплює всі її аспекти. Найбільше цей процес проявляється в державних структурах, наділених владними повноваженнями, які відповідають за розпорядження фінансовими й іншими ресурсами держави, проте криміналізація торкається також й інститутів громадського суспільства – політичних партій, інших громадських організацій та суб'єктів господарювання незалежно від форми власності. Ключові криміногенні чинники у сфері політики проявляються насамперед у тенденції використання демократичних механізмів в інтересах впливових економічних груп, які за допомогою корупції в державних структурах прагнуть отримати контроль над владою [16, с. 25]. О. Костенко акцентує, що корупція являє собою посягання на публічну владу, що проявляється у її неправомірному, свавільному використанні задля особистих цілей. Дослідник підкреслює, що з такого визначення випливає: корупція неминуче має політичну складову частину [17, с. 386]. Розкриваючи морально-етичну ознаку корупційної злочинності, погоджуємось з М. Мельником, який акцентує, що корупція є не лише соціальним явищем, але також має глибокі психологічні та моральні аспекти. Вона нерозривно пов'язана з поведінкою та діями людей, не існуючи поза ними. Властиво, корупція – це специфічний спосіб мислення, що формує відповідний стиль життя [18, с. 27]. З цього приводу О. Костенко наголошує, що правова держава ґрунтується насамперед на правовій культурі її громадян. Відповідно, влада може набути правового характеру лише тоді, коли її такою сформулюють саме свідомі в правовому сенсі громадяни (“правові громадяни”). Іншими словами, саме рівень правової культури населення визначає, чи буде влада дотримуватися закону, чи перетвориться на інструмент свавілля державних посадовців. Корупція ж виникає не лише за участю представників влади, а й за співучасті громадян. Тому зростання корупції треба розглядати як результат активізації корупційної поведінки не лише в державних структурах серед державних посадовців, а і в наших співгромадян [17, с. 387]. Корупція в сучасному українському суспільстві постає як багатомірне явище, що виходить за межі суто кримінального правопорушення. Вона є системним проявом деформації політичної, економічної та морально-етичної сфер. Як зазначають науковці, корупція нерозривно пов'язана з діяльністю державного апарату, стає інструментом впливу економічних груп на політичні процеси, що свідчить про її політичну природу. Крім того, вона проявляється як форма зловживання владою в особистих інтересах, підриваючи засади правової держави. Особливу небезпеку становить те, що корупція формується та закріплюється у свідомості громадян як прийнятний стиль поведінки, що підкреслює її глибокі морально-психологічні корені. У зв'язку з цим подолання корупції потребує не лише юридичних, а й культурно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення правової культури населення.

Висновки. Отже, треба зазначити, що корупція є глобальним соціальним явищем, яке становить серйозну загрозу для урядів і політиків у всьому світі, незалежно від рівня економічного розвитку країн. Вона відображена у всіх сферах життя суспільства: соціальній, політичній, економічній, правовій, тому всебічне розуміння сутності, походження та функціонування корупційних процесів є ключовим для формування дієвих підходів у розробці і реалізації ефективної антикорупційної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Люїс Флора. Світове явище // Кур'єр ЮНЕСКО. Серпень 1996. С. 5.
2. Новий тлумачний словник української мови: т. 1. Київ: Вид-во “Аконіт”, 2008. 926 с.

3. Юридичний словник-довідник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Феміна, 1996. 696 с.
4. Дика О. С., Наумчук К. М. (2019). Соціальний аспект розвитку корупції в процесі розвитку державної антикорупційної політики. Державне управління. № 22. С. 107–111. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.22.107
5. Transparency International Ukraine (2023). Річний звіт. URL: <https://report.ti-ukraine.org/2023/> (Дата звернення: 10.03.2025).
6. Transparency International Ukraine (2024). Річний звіт. URL: <https://report.ti-ukraine.org/2024/> (Дата звернення: 10.03.2025).
7. The Costs of Corruption URL:<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20190187~pagePK:64257043~piPK:437376~theSitePK:4607,00.html> (Дата звернення: 10.03.2025).
8. Graft costs EU states €323 billion, 'three times' earlier estimates. URL: <http://www.euractiv.com/general/eu-corruption-times-expected-323-news-518998> (Дата звернення: 10.03.2025).
9. Рудой К. М. (2015). Запобігання корупції як напрямок забезпечення міжнародної безпеки. Правова держава. № 19. С. 69–73.
10. Костенко Д. В. (2018). Поняття корупції, її сутнісні характеристики, основні підходи дослідження. Державно-управлінські студії. № 10. URL: <http://box5800.temp.domains/~ipkeduua/poniattia-koruptsii-yii-sutnisni-kharaktery%20styky-osnovni-pidkhody-doslidzhennia/> (Дата звернення: 10.03.2025).
11. Невмержицький Е. В. (2008). Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. Київ : КНТ, 368 с.
12. Борисов В. І. (2003). Кримінальна відповідальність за злочини у сфері службової діяльності за новим Кримінальним кодексом України. Відповідальність посадових осіб за корупційну діяльність : матер. Міжнар. наук.-практ. семінару (11–12 травня 2001 року). Харків : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 312 с.
13. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (Дата звернення: 10.03.2025).
14. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/days> (Дата звернення: 10.03.2025).
15. Веприцький Р. С. (2017). Характерні риси сучасної корупційної злочинності в Україні / Роман Сергійович Веприцький // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : зб. тез доп. V Міжнар. наук.практ. конф. (м. Харків, 31 берез. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС. С. 50–51.
16. Литвинов О. М. (2003). Сучасні проблеми управління профілактикою злочинів: монографія. Херсон: Олдіплюс. 312 с.
17. Костенко О. М. (2003). Корупція як проблема політичної кримінології. Правова держава. Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Вип. 14. К. 636 с.
18. Мельник М. І. (2001). Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ: Атіка, 304 с.

REFERENCES

1. *Liuis Flora. Svitove yavyshche* // Kuryer YUNESKO. Serpen 1996. P. 5. [In Ukrainian].
2. *Novyi tlumachnyi slovnyk ukrayinskoyi movy 1 tom*: Kyiv: Vyd-vo "Akonit", 2008. 926 p.[In Ukrainian].
3. *Yurydychnyi slovnyk-dovidnyk* / red. Yu. S., Shemshuchenko. Kyiv: Femina, 1996. 696 p. [In Ukrainian].
4. Dyka, O. S., Naumchuk, K. M. (2019). *Sotsialnyi aspekt rozvytku koruptsiyi v protsesi rozvytku derzhavnoyi antykoruptsijnoyi polityky. Derzhavne upravlinnya*. No. 22. P. 107–111. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.22.107 (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
5. *Transparency International Ukraine*. (2023). Retrieved from: <https://report.ti-ukraine.org/2023/> (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
6. *Transparency International Ukraine*. (2024). Retrieved from: <https://report.ti-ukraine.org/2024/> (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].

7. **The Costs of Corruption.** Retrieved from: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20190187~pagePK:64257043~piPK:437376~theSitePK:4607,00.html> (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
8. **Graft costs EU states €323 billion, 'three times' earlier estimates.** Retrieved from: <http://www.euractiv.com/general/eu-corruption-times-expected-323-news-518998> (Accessed: 10.03.2025) [In Ukrainian].
9. Rudoy K. M. (2015). **Zapobigannya koruptsiyi yak napryamok zabezpechennya mizhnarodnoyi bezpeky.** Pravova derzhava. No. 19. P. 69–73. [In Ukrainian].
10. Kostenko D. V. (2018). **Poniattia koruptsiyi, yiyi sutnisni kharakterystyky, osnovni pidkhody doslidzhennya. Derzhavno-upravlinski studii.** No. 10. Retrieved from: <http://box5800.temp.domains/~ipkeduua/poniattia-koruptsii-yii-sutnisni-kharaktery%20styky-osnovni-pidkhody-doslidzhennia/> (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
11. Nevmerzhytskyi, E. V. (2008). **Koruptsia v Ukraini: prychny, naslidky, mekhanizmy protydii : monografiia.** Kyiv : KNT, 368 p. [In Ukrainian].
12. Borysov, V. I. (2003). **Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny u sferi sluzhbovoyi diyalnosti za novym Kryminalnym kodeksom Ukrainy.** Vidpovidalnist posadovykh osib za koruptsiynu diyalnist : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. seminaru (11–12 travnya 2001 roku). Kharkiv : Skhidno-rehionalnyi tsentr humanitarno-osvitnikh initsiatyv, 312 p. [In Ukrainian].
13. **Konventsiiia Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii proty koruptsii:** Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
14. **Pro zapobigannya koruptsii :** Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnya 2014 r. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy”. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/days> (Accessed: 10.03.2025). [In Ukrainian].
15. Veprytskyi, R. S. (2017). **Kharakterni rysy suchasnoyi koruptsijnoi zlochynnosti v Ukraini /** Roman Serhiiovych Veprytskyi // Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady protydii koruptsii : zb. tez dop. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 31 berez. 2017 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; Kryminol. asots. Ukrainy. Kharkiv: KhNUVS. P. 50–51. [In Ukrainian].
16. Lytvynov, O. M. (2003). **Suchasni problemy upravlinnia profilaktykoiu zlochyniv: monohrafiia.** Kherson: Oldiplus, 312 p. [In Ukrainian].
17. Kostenko, O. M. (2003). **Koruptsia yak problema politychnoyi kryminolohii. Pravova derzhava.** Shchorichnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Vyp. 14. K. 636 p. [In Ukrainian].
18. Melnyk, M. I. (2001). **Koruptsia: sutnist, poniattia, zakhody protydii: monohrafiia.** Kyiv: Atika, 304 p. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 29.03.2025 р.

Svitlana SOROKA

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the International
and Criminal Law Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor
Svitlana.o.soroka@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9351-4531

CORRUPTION AS A NEGATIVE PHENOMENON OF SOCIETY

The article examines the phenomenon of corruption as a negative social issue. It is noted that corruption, as a social phenomenon, has existed for a very long time, affecting every country, and has always been considered an evil that must be eradicated and combated. It is emphasized that when defining the essence of corruption, it is important to understand that it cannot be reduced to a single

specific offense. Corruption is primarily a social phenomenon, influenced by social factors and governed by certain social patterns. It has a destructive impact on social development. It exists within society and, as a result of the functioning of the entire system of social relations, penetrates various spheres of public life, distorts personal relationships and social values, disrupts the usual order in society, and leads to the collapse of state institutions. The article also elucidates the concept of corruption as defined in dictionaries, as well as the views of researchers with different scientific interests and positions. For this reason, the perspectives of prominent sociologists M. Weber and É. Durkheim were studied, whose theories provide important approaches to understanding this phenomenon. The economic aspect of corruption is discussed, highlighting that both theoretical and empirical studies by scholars conclude that corruption negatively affects economic growth rates. Reports by Transparency International, a non-governmental organization that combats corruption and studies its levels in various countries worldwide, are analyzed. This organization annually uses the indicator called the Corruption Perceptions Index (CPI) for all countries. The least corrupt countries are Finland, Denmark, Sweden, and New Zealand, where the public sector is most developed, with a significant proportion of tax revenues and government expenditures in the GDP structure. The higher the Corruption Perceptions Index, the better the global anti-corruption ranking. According to this study, in the Corruption Perceptions Index for 2024, Ukraine scored 35 out of 100 possible points and ranked 105th. As evident, Ukraine's Corruption Perceptions Index is relatively low. The article also analyzed the perspectives of scholars in legal academic literature, most of whom recognize corrupt actions as illegal in global practice; however, there is no single, universally accepted definition of corruption. It was noted that, in jurisprudence, there exists a criminal-law paradigm that views corruption as an illegal and unlawful phenomenon that harms society in the social, political, and economic development of the state. This paradigm encompasses a wide range of unlawful acts associated with abuse of power for material gain, placing such actions outside the legal framework and, accordingly, requiring urgent and decisive countermeasures. The concept of corruption as provided in the UN Convention against Corruption, as well as in the Law of Ukraine "On Preventing Corruption" dated October 14, 2014, was analyzed. It was established that criminologists identify corruption as a distinct type of criminal activity—namely, corruption-related crime, which is inextricably linked with other negative phenomena and processes in various spheres of society's life: political, economic, moral-ethical, and spiritual.

It has been concluded that corruption is a global social phenomenon that poses a serious threat to governments and politicians worldwide, regardless of the level of economic development of countries. It manifests itself in all spheres of social life: social, political, economic, and legal. Therefore, a comprehensive understanding of the essence, origin, and functioning of corruption processes is key to developing and implementing effective anti-corruption policies.

Keywords: corruption, state authorities, society, social, political, economic development of the state, anti-corruption policy.